

ШЫН

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИҢ КОММУНИСТИГ ПАРТИЯСЫНЫҢ ТЫВА ОБЛАСТЬ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХОРАЯ КОМИТЕТЕРИНИҢ, АЖЫЛЧЫ ЧОННАР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЬ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХОРАЯ СОВЕТТЕРИНИҢ ОРГАНЫ

1958

АВГУСТ

23

СУББОТА

№ 167 (4137)

Өртөө 20 коп.

БӨГҮНГҮ СОЛУНДА:

Чөөн Сибириниң бдүрүгүчү күштерин көгүдөр талазы-биле конференцияда (2 арын).

Херөөженнер кохоз бдүрүгүсиде улуг күш (2 арын).

Чөөн Сибириниң бдүрүгүчү күштерин хөгжүдериниң перспективаларын чгалаадып турар Конференцияга холбаштыр: Эгертимес байлактарын чери (2 арын).

С. Комбуи-оол. — Советтеге болгаш белеткел (3 арын).

С. Телер-оол. — Күш-ажылдын чурму чүтө кошканы (3 арын).

Р. Бэги. — Башкыларың август чуула хурамы (3 арын).

КНО-нун Кооп Ассамблеянының тусхай оюна сеэсая (4 арын).

А. Момсук. — Социализмниң оруу-биле шийтирилген базым (4 арын).

БИИ-ХЕМЧИЛЕРНИҢ ПАТРИОТЧУ КЫЙГЫРЫЫН ЭДЕРИҢЕР!

СЭКП ТК-ның февраль болгаш июнь пленумдарының төөтүлүг шийтирилери колхозтарның экономикаын улам ийик көдүрүшкөн, колхозчуларның материалдык чагай чоруун өстүрүшкөн чээ делгес перспективаларын ажыткан. МТС-терни эде организастаны болгаш колхозтарга техниканы сатканы, мыавыла дужаалгаларын болгаш натура төлөвирин дүжүргөн, белеткелдерин чээ чүрүмүн болгаш көдө ажыл-агый продуктуларына чадгыс ай белеткел өртөстөрүн дөстөтканы — бо бдүгү колхозчу тургузуун бажыларынга, ажылчын агымың болгаш колхозчу тараачынын бузулбас эвилелин бажыларынга дулаал турар.

Коммунистг партияның болгаш Совет чалактың сатыш човашкынына көзүнчү ажыл-ишчилери чээ политикаг болгаш күш-ажылчы көдүрүшкүн-биле харымал турар. Ховуларда болгаш ферма-ларда калбарган социалистг чарыш чакы тарылганы чедикшиинг чорулар, тарылгаларың чайгы ажаалганы эки организастанар, чер болганга бедик дүжүтү өстүрер, элөөн хэй колхозтар өст, сүт, дүк белеткелдериниң чарык чыл планнарын хуусаа бетинде күстедир арганы берген.

Күчүдүг техниканы эдери бөлү бергеш, областың дык хэй колхозтар оларын чеп шың ажылгап, мурнакчы агротехниканы каабик комплексизация боттандырып турар. Колхозчу тараачынар бо чылын бежин тараа, техниктиг културалар, өст, сүт болгаш көдө ажыл-агыйның өске-даа продуктуларын бдүрүшкөн шыгымың көндөдир дөст демисешип турар.

Тараа дөст демиселдиң шийтирилгезин бо хүнде биде Бии-Хем районун көдө ажыл-агыйчы мун ажалышкыны патрлотчу кыйгырыг үдүргөн. Областың көдө ажыл-агыйны бдүгү ажалышкынына оларын кыйгырыг СЭКП обкомунун бюрону дөстөөн болгаш ол кыйгырыг область өсүлүрүнүң парлаттыганын. Бии-Хем-нин ажалышкыны боттарынын аргаларын санал көргөш: тарылгалың бдүгү шөлуңден 289.800 центнер тарааны алып, 25.450 гектар көдө ажыл-агый култураларының, оң шитинде 13.900 гектар тараа култураларының дүжүгүн агылгап ажаар депшилгелги арга-биле чилиринг чокка ажаап алып, пландан ажаар күрүнөгө 300.000 пуд тарааны дужаар, күш-хүнеринге четчи сангын тарааны бээр, келир чылды бдүгү тарылгаларга четчи сангын бедик шынарлыг үрезинерин сентябрь 25-не чедир ууар, ниятиниң мал аныканың хергелениңге четчи мал чөмнери фондурларны тургузар деп хүдөзгөнгөн.

Тараа кезинде ийик чедикшиинг чоруп турары болгаш күрүнениң шыгажарыларынче тараа өсөтүлгезин өгөдөгүн Бии-Хем районун тараачылары боттарының хүдөзгөлерин алдарлың-биле күсүдө шийди ажалышкыны чугаалап турар. Районун колхозтар күрүнөгө тараа дужаарыңче өгөдөп кирген.

Областың районнарын бәрелээ хэй кезинде бии-хемчилер шыкап аргалар бар. Улуг-Хем, Чаа-Хем, Таңды, Каз-Хем болгаш өске-даа районнарың колхозтары база совхозтары өртөн чыга удуру күрүнөгө тараа садарын элөө көүдөдир. Ам кол чөст болза, бдүгү аргаларың эки ажылаары, бо чылын тараа култураларын элөө көүдөдир, бдүгү байла дүжүтү өй-шааны, чидирг чокка ажаап алыры, тараланы күрүнениң база колхозтарың шыгажарыларынга идеядаг.

СЭКП обкомунун бюронуң болгаш облүүсромда

Дээре ажал-агыйларга—шилчиер кызыл туктар

СЭКП-нин область комитетинин бюрору болгаш облүүсром эрткен он конунта мал чөмнериниң белеткелиниң талазы-биле социалистг чарыштың түнелин чугаалашып көргөн.

Чөөн-Хемчин районун колхозтары дөстөр түнелдерин чедип алганар. Августун 20-ге чедир сизин белеткелиниң планын 88,3 хуу, а сиздөстөшкөндөгү—94,9 хуу күүсеткен.

Колхозтарың иштинден Каз-Хем районун Ленин аттыг көдө ажыл-агый артели муорал чоруп турар. Ында сизин планга ууур 136,3 хуу белеткелтинген, сизос—103,79 хуу салдыган.

Обкомун болгаш облүүсромун шилчиер кызыл туктарың: районнар талазы—Чөөн-Хемчин райогна (СЭКП райкомун секретары эш Дилинжак, райүүсром даргазы эш Красный), колхозтар талазы-биле—Каз-Хем районун Ленин аттыг көдө ажыл-агый артелине (даргазы эш Середкин, парторганизация секретары эш Падарин) тыпысыр шийтирилген.

Азия болгаш Африка чурттарының кинофестивалы ажыттыганы

ТАШКЕНТ, 20 (СЭТА). Азия болгаш Африка чурттарының кинофестивалы бүгү Узбекистаның найысламына байрлаадыг байдалга ажыттыганы.

Кино-уран-чүдүгүн чедикшиинериниң бдүгү делегей көрдөсиде даштыкы чөөн-чүтүн 14 чуртлары: Барма, Вьетнамның Демократтыг Республикасы, Индияның Республикасы, Индонезия, Кыдат Улус Республикасы, Кореяның Улус-Демократтыг Республикасы, Моол Арат Республикасы, Каттышкан Араб Республикасы, Пакистан, Пейлон, Япония киржип турар. Совет киноматография Азербайджаның, Арменияның, Грузияның, Казахстаның, Киргизияның, Таджикистаның, Туркменияның болгаш Узбекистаның студияларының чөгаалдары-биле дөстөткөнгөн.

Узбек национал чадчы ёзугаар Ташкенттин жоочун чурттагычылары фестивалың киржикчилеринге байыр чедирген. Олар тайбың болган улустарың найыралы дөст чөгаалдыга талазы-биле чедикшиинеринг болуун оларга күдөнгөн.

Бекже Узбекистаның найысламың хэй муң чурттагычыларың киржилгели-биле Ленин аттыг шөгөк фелак болгаш фестивалдык тугу көдүргүнгөн. Агаарже муңмүн ярым-бүрү өнерлиг шарлар болгаш чүс-чүс көгө-буталар көдүрүп үгөн.

«Искра» деп чайгы кинотеатр фестивалың тусвай ажалышкыны болган. Фестивалдың чоруларың талазы-биле оргкомитеттиң даргазы Узбекистаның Министрлер Чөвүделениң даргазыны бидри ораалчызы Р. Г. Гүламов фестивалың байырамы-биле ажыткан. СЭКП-нин Култура министри Н. А. Михайлов СЭКП-ниң културга ажалдакчыларының өмүзөөндөгү фестивалың киржикчилеринге байыр чедирген болгаш бот-боттарың билчир

чорукту улам ыңай быжытлаарыңга дулаалар деп идеяда илереткен. Совет Эвилелиниң кино ажалдакчыларының өмүзөөндөгү киножурналың Н. Пырвез чүтө чугаалаан.

Азия чурттарының төлөөзөриниң өмүзөөндөгү Индонезияның төлөөзөрүниң баштың дөргө Хариото, Африка чурттарының төлөөзөриниң өмүзөөндөгү Каттышкан Араб Республикасының төлөөзөрүниң баштың дөргө Хусейн Сидки чүтө чугаалааннар.

Дочку чүтө чугаалаан база өлөөк каш мырал күүсеткен, фестивалдың хүндүлүг аалчызы Поль Робсонга чымылганар димиттиг адыш чаккашкынырамы-биле байыр чедиргенер.

Фестивалдың хүн чурумун чарлаан. Ол 15 конун иштинде ургулчулар. Филмдерини үдүрүшкөн фестивалдың киржикчил чуртларыңга алфавит чүрүмү ёзугаар чоруларың шийтирилген.

Волганың В. И. Ленин аттыг гидроэлектростанциясының тудугуларының митингизинге эш Н. С. Хрущевтун чугаазының тезистерин брошюра кылдыр парлаан

Бүрүнениң политикаг ном үндүр чери Волганың Владимир Ильич Ленин аттыг гидроэлектростанция-

амның тудугуларының митингизинге эш Н. С. Хрущевтун чугаазының тезистерин брошюра кылдыр парлаан үдүргөн.

Брошюра массалыг тиражыг парлаттыганы.

Мал чөмнериниң белеткелинге болгаш дүжүт ажаап алышкыныңа күш-ажылчы күженишкыннерни улам дыңзыдар

Планың күүсеткен

Бии-Хем районун Ленин аттыг көдө ажыл-агый артелиниң Малиновка № 2 сүт-бараан ферманың ажалдакчылары бо чылын ийитиниң малыга 280 тонна сизин белеткээр, 1000 тонна сизос салыр планыг турган.

Фермаң ажыл-ишчилериниң организастаны күш-ажылчының түнелинде 291 тонна сизин белеткөттиг болгаш 1100 тонна сизос салдыган. Ферма колхозтун бригадалар аразыга шилчиер кызыл тугун мурунугу хөвөр быжыг тудуп турар.

Пландан ажаар 100 тонна сизени белеткөтөргө фермаң ажалдакчылары хүдөзгөн.

МАЛГА ЧЕМ БЕЛЕТКЭЭРИНИҢ ПЛАНЫҢ КҮҮСЕТКЕННЕР

Бии-Хем районун Ленин аттыг колхозу (даргазы эш Середкин, парт-организацияның секретары эш Падарин, Илияка көдө Советтин даргазы эш Чадан-оол) болгаш Бии-Хем районун Ленин аттыг колхозу (даргазы эш Мучаев, парторганизацияның секретары эш Береговой, Тараа көдө Советтин даргазы эш Чамьян) мал чөмнери белеткөөриниң планын күүсеткенер. Оң-биле холбаштыр СЭКП Тыва обкомун болгаш облүүсром даргазындай байырың телеграммаларың оларде чоруткан:

«Мал чөмнери белеткөөриниң сизос саларының планың чедикшиинг күүсеткени-биле, өсүп турар малга быжыг чем суурун тургусканы-биле холбаштыр эр, херөөжен колхозчуларга, колхозтарын баштаар черлеринге болгаш бдүгү активе СЭКП Тыва обкомун болгаш облүүсром ийи байр чедирип тур. Мал чөмнерин болгаш сизос салышкыны пландан ажалышкыны дугайында силерниң өгөдөгөшкыннериң деткип, тарааны агылгап ажаар арга-биле кыска хуусаада ажаап алырың, тарааны, дүкү, ээти болгаш сүтү кирир талазы-биле Төрөөн чуртун мурунуга хүдөзгөлдөргө эжыр күсүдериң, агыстарың алдарларың болгаш бдүгү ажалышкыны кыска белеткөөрин колхозтарың ажал-ишчилеринге күзөп тур бис».

Үрелишкын болгаш туруушкун ажалга шаптыктыг

Барыш-Хемчик районун «Бөлүшөк» колхозунда сизин бригадалык үш эвено кылдыр тургузган. Эвенолора бир-бир аът машиналарга болгаш дөст тракторлар сизин кезилдеси эгедөөндөгү бээр быжыттыганын турган.

«ДТ-24» трактору база-ла ажал чөк түрүп келген. Ол база трактористти буруузду болган. Чүд диде, эш Дадар-оол ажалдан турган эвенолудан эсе эвеноже айттымыкчы чокка болуун турганы-биле бар чыгакаш, орук ара тракторун үрөөн. Ук тракторун МТС-тен кылдып каярга, эш Дадар-оол бар чыгак эвенолуга ажалдакчыларынга ойталап, ам баштайгы эвенолуга катап ажалдакчылары-биле чоруткан. Чаар-Барышкы улунда улуг бугаже кыр калыпкан, тракторун башкаар өзөңиң дөргө септен алып аргажок кылдыр саңлап үндүр үрөп дүжүргөн.

Шак мындыг ажалга быддымш, техниканы өнүчтүп шыкап кылдыр көрү, ону бодунун кара-турамы-биле үрөп каар Дадар-оол шыкап трактористерин МТС-тин дирекциялы шыңгымы көрбөй турарын кижи кайтар.

Сизин кезинде тракторларын болгаш аът машиналарының ажалыг эвес чоруу өске-даа колхозтарда база бар. Чижээ, «Кызыл тул» колхозта сизин кезилдеси эгедөөндөгү бээр чадгыс аът машинамы ажалдан көлгөнү манга факт болуу.

МТС-тин дирекциялы, оң септелге мастерсказы үрелген тракторлары болгаш сизин көзөр машиналарын дүргөн септел, ажалдакчы талазы-биле көчүгүт шыгешкем чөдөргөн ам турарын дөстөдөгү чөгүүр. Хол кыдырдымы-биле сизин кезилдесин бар иша-биле организастан турарың чөстө шың, мыңгалы-даа бар техниканы бедик бдүрүгүчүгүт ажалыглары чугула.

С. КОМБУИ-ООЛ,
«Шының» корреспондентизи.

Делегейниң астрономия съездин доозулган

Делегейниң X астрономия съездин август 20-де Москвага доозулган. Түнел хураал элөөн хэй организастаны, мылгыг делегейниң астрономия эвилелиниң күсүскен комитетинде сонугуруга тураскаатыганы.

Эвилелиң президентинге шыгаргангай голланд өртөдөгү Яейденс обсерваторияның директору Я. Оорт сонугуттурган. Ол шыкап дөст чээ ораалчы президентилерин (алдының иштинден): А. Гольдберг (АКШ), Р. Петри (Канада), Р. Стой (Муруну Африка), Б. Штерверк (Чехословакия) сонгаан. Эрги составтыг ийи ораалчы президентилер Б. Куларкин (ССРЭ), И. О. Хяман (ФРГ) катап сонугуттурбаан.

Эвилелиң чыгыш секретары Д. Садлер (Англия) сонугуттурган. Чаа президент профессор И. Оорт Москвага болган съездеги эрткен дискуссияларын найыралыг характерин болгаш эртем талазы-биле күргөн.

Уелелг чоруун бодуун доочу чугуламыңа дөстөдөгү болгаш бдүгү делегейниң астрономияның аразында кады ажалдакчылары улам калбартырылче кыйгырган.

Профессор А. Гольдберг америка төлөөзөрүн өмүзөөндөгү элөөчөлг XI астрономия съездине Каттышкан Штаттарга чоруларың сүмөлөө болгаш АКШ-тың өртөмөр академиядан чалаатаны ноочкан. Ону хүдөзгөн алган. Делегейниң дараалдыг астрономия съездин 1961 чылда АКШ-ка болуу.

Съездин даштыкы киржикчилерин өмүзөөндөгү профессор П. Ван де Камн (АКШ) чүтө чугаалаан. Ол делегейниң X астрономия съездине Москвага чедикшиинг эрткенин дөст чалакка, СЭКП-ни бдүгү организастанырга болгаш тус-тус өртөмөннеринге өнүгү чөртөгөн илереткен.

Дээди өөрөдиге черлеринде хүлээп алырының экзаменнери

Чурттуң дээди өөрөдиге черлеринге хүлээп алырың экзаменнери августун 20-де доозулган. Совет Эвилелиниң бдүгү-ле уштарында найысламга белген ажал оолдардан болгаш кыстардан 40 муң хире билдирешкиннер чүтлө Москва-ны 88 дээди өөрөдиге черлеринге кирген.

Москвадың Бүрүн университетиниң бдүгү факультеттериниң бирги курстарында бо чылын дөст муң ажалы студентилер хүлээп алдынган турар. Кирип турарларың аразында бдүрүгө ажалдан чораннар хэй.

СЭКП обкомунун бюронуң болгаш облүүсромда

Дээре ажал-агыйларга—шилчиер кызыл туктар

СЭКП-нин область комитетинин бюрору болгаш облүүсром эрткен он конунта мал чөмнериниң белеткелиниң талазы-биле социалистг чарыштың түнелин чугаалашып көргөн.

Чөөн-Хемчин районун колхозтары дөстөр түнелдерин чедип алганар. Августун 20-ге чедир сизин белеткелиниң планын 88,3 хуу, а сиздөстөшкөндөгү—94,9 хуу күүсеткен.

Колхозтарың иштинден Каз-Хем районун Ленин аттыг көдө ажыл-агый артели муорал чоруп турар. Ында сизин планга ууур 136,3 хуу белеткелтинген, сизос—103,79 хуу салдыган.

Обкомун болгаш облүүсромун шилчиер кызыл туктарың: районнар талазы—Чөөн-Хемчин райогна (СЭКП райкомун секретары эш Дилинжак, райүүсром даргазы эш Красный), колхозтар талазы-биле—Каз-Хем районун Ленин аттыг көдө ажыл-агый артелине (даргазы эш Середкин, парторганизация секретары эш Падарин) тыпысыр шийтирилген.

ХӨИ СИГЕН ЧЕРДЕ КАЛГАН

«Злетес» совхоз Хаак фермазың девискээринде 300 гектар сизиниң эксен. Ындыг-даа болза, чогуу үзүңде бөдүмөөнүңден ол сизин үрүңде басыраан. Беш онгарда сизос садыганы, мыңгалы-даа 18 хире онгарда чокка чедир-ле сизос садымлаан. Бо участокта мал чөмнериниң белеткели оожук чоруп турар. Белеткел алып сизин ам-даа хэй.

Ажылың баштайгы хүнүнде

Улуг-Хем районда «Эйлик-Хем» колхоз дүжүт ажаап алышкыны өгөдөгөн. Шагаан-Арыгның машина-трактор станциясында колхозтун тараа шөлдериң үш «С-4» комбайнар ажалдан кирген.

Комбайнардын кайзы-даа хүнде 8 гектарныг дүжүтүн ажаап алып нормалыг. Комбайнер Тарым баштайгы хүн 9,5 гектарныг тара-

аны ажааган, а Бавуу 6 гектарның, Коилев чүтлө 3,5 гектарны ажааган. Комбайнарлардан чээ дүжүттүн тарааларын хүлээп алырыңа 2 автомашиналарың, 6 тергелг аяттарың колхоз баштаар чери быжыталаан. Тараа ажаап алышкыныңче күштү улам-на нежеп турар.

Септелге болгаш белеткел кошкак

Школарның интернаттары бол- гаш багшылар чурттаар бажындар- ына чаа өөредилге чылы өгөлөр- бөтүнелге чогуур өйдүе эки шап- ырыг белеткелери—бүгү интининг че- реде. Ол чорук өөреникчилеринг че- дешкининг өөренириге, кадык- чылыг чорунга болгаш бажы- ыныг чедикшикнинг ажыла- ырыг эргежок чугула болур. И- дыг турбуже Бай-Тайга районнуң ортумак, чеди чыл болгаш эге шко- лалары, интернаттары, башкылар чурттаар бажындар өрткен чылдыг депрелденен орточок куду кылдын- ыг болгаш чаа тудулар хокудаш- ында.

Районда 3 ортумак, 4 чеди чыл, 2 эге школардан сөөлүгү хунде чулга 4 школарны район комис- сиясы хулаш алган. СЭКП обкомунуң доктаалында чаа өөредилге чылыгга школарның белеткелери район комиссиялары августун 10- да бүрүн хулаш алган турарын ай- тышкан.

Ындыг турбуже ам-даа чамдык Төсли ортумак школары (директор О. Шамалов) күөсөди турар Сузу- мун дөн ишкан школар аракта чедир септетинишкен. Ол школа- ның чамдык септеп каан чедериниң шынбары багай. Башкылар бажындан чулга үш чуртталга бажы- ныг септетинген, артыкларында док- даа дегбөн. Школарның ыры- шаы кылдымзаанынги түнөсүнде частай бөрге дамдылар, алект- ри удазыннырин септеге мурунда эге кылып албаанынгу ону ам ка- тап эге кылар жуурга таварышкан. Олф чоктуң жуурудан школарны чамдык өөредери, башкылар бажы- ндары будурунаан.

С. КОМБУЙ-ООЛ,

«Шынык» корреспонденти.

Бодунун школазынга

Бай-Тайга районнуң Кызыл-Даг чеди чыл школазының өөреникчи- лери Болот-оол, Дөр-оол, Бады бол- гаш Адым-оол дээр төрөн школа- зынга оттурар ыш белеткээр та- лазы-биле иденейткен ахылдап ту- рар. Тайгада белеткелер ышты а- томашына-биле сөөртү турарлар.

Т. ХЕРТЕН.

Эмчилерге четирдим

Оорга чустериниң берге азырын- дан арааш Балгазында өпне аарыг- лары эмнээр санаторийге 2 чыл ажыг эмнеди келдим. Санаторийге келдирде шимчени беши албас аар аарыг келдим. Совет медицина- ның ачылы-биле, эмчилеринг кезип өмөнөөниң түнөсүнде кадым өнжөөн. Ам удаас ишти кезилде- ни база эрттер мен. Оң соонда ка-

дым узам өкшээр деп чүвеге черде бүзүрп турар мен. Мени кезип эмнеп турар эмчи- лер: Толстоухова, Варсов, Башки- ров база Заходкина оларның аарыг кижилерге сазып човангыр, узуг кичөөнгейлиг болганында, шимчен албас кижини өкшидир эмнөөниңге өөртү четиргененин илереттин.

Д. СЕВИК.

Хакасияның ойнаарак театрының артистери

Хакас областа чаа тургустунган ойнаарак театрының артистери Ты- ва областың чогуңга солун өми көргүзүлгөни сонугурадын келген- нер. Көргүзүлгөни август 19-тан өгөлөөш Кызылга көргүзүп өгөлөөн.

областың районнар төптөрүниң, колхозчу суурларының бичи көрү- чүлериңе база чедө бөөлөр. Эш Винекуровтуң ууртуваны артистери- ниң көргүзгөни: дилгини каажы, каарганын, алак-таанын, чара- чеченин, баш кодаанын чапты- чыг катырыңчы көрүчүлериңиз кичөөнгейни хаара тудун келир.

Д. СЕВИК.

Чаа өөредилге чылының өгөлөө- рининг мурунда ту-тусту черлерге районнарныг башкылар хурамы бо- луп турар.

Бай-Таз, Шагаан-Арыг, Туран болгаш областың өске-даа школа- рының интернаттарына бажыг найырадыг уруулар коллективте тургускан. Уруулар бүгү чүтү- дерин боттары кылар болгаш ты- чынгыр болурун хандыр талазы- биле узуг ахылдарын чоруткан.

Чамдык школарда урууларны өөредилгениң шынары өкшөөн. 215 башкылар боттарының класс- тың-биле өөредилге шынарың чүс хуу кылдыр чедип алганар. ВЛКСМ ТБ-ның VIII пленумунуң соонда уруулар-биле кижизидиачы ахыл- дың дык хөй солун хевирлери бол- алганар. Хөй-ниште ахыктыг бол- гаш бүдүрүгүчү ахылдары, школа- ларның чаагыймдалгына, ту- дуунга болгаш септелгесинге өө- реникчилер иденейткен киршип турар апарганар. Туранның №1, Чаа- дааның №1, 2, Шагаан-Арыгының №1, 2 школарын өөреникчилер- ниң чакы, чайгы бүдүрүге прак- тиказын эки шынарыг организа- сатп өртүрер.

Чөөлүгүчү ахылдары чыл санна- ла өөредилге шына- рын кудулан турар. Бо чылың районнуң өөреникчилеринг 30 хуу хиреи классларына катп олтурган. Ак-Тургуун, Булуң-Теректин шко- лаларында өөредилге шынары дык каду болуулаан. Уруун школа- ың чедиги класкының өөреникчи- лери шунтузу чакы шылаадаларда математиканың хыналда ахылдын күөсөдип шыдаваннар.

Бистинг школарынның мур- нунда чугула-чугула сорулгалар салдынтган.

Совет школарны амыдыр-биле ам-даа холбаштырар дөш өнү- өдө тургузар айтырыгын хөй-ниш- ти черлери чулаажып турд, шко- лалар ахылдына, ылаңгыла бажы- лаашкында четестерини анаа өртү- бес херек. Чуртуң болгаш областың мурнакчы башкылары өөредилгени ахыкты болурун база кичөөдиң шынары өкшидилеринг, өөреник- чилеринг бода-биле ахылдарын узам активчилерин, оларныг ху-

МТС-те алдыгган техника

Чаада МТС ажылың чаа байла- ларга таарыштыр тургусканы-биле чергелестир бо чылын элөөн хөй техниканы болгаш кедө ахыл- агының дергаларың садын алган. Нинтининг ахыл-агылларын узам ышай бажыгларынга чаа техника- ныг ролу узуг.

Язым-бүрү маркалыг 24 трак-

торларны, тараз ажаар 6, силос ажаар 2 комбайнарны, трактор андазыннарны—15-ти, 65 яляр- лерни, 24 сейлгаларны, 23 ситен кезер машиналарны, тарааны аңгы- лап ажаар 6 жаткаларны, 33 трак- тор кожугларын оон ышай станок дергаларың алган.

С. ИОНОНИКОВ.

Колхоз тудугларында херээженнер

Артель бүдүрүлгесининг хөгжүдө- лүсүнө херээженнер узуг күш болуп турар. Оларныг кирешлери турары чактыг-даа ахыл адыры чок дээр- уни колхозчу амыдырал узам-на бү- дүрөдип турар.

Таңды районда «Тинделге» кол- хозтун тудуг бригадасында херээ- женнер дыка хөй. Дой довурак бе- леткелеринге, бажыг штукатуралары-

ныг болгаш чугайлаарыга мер- гежөөн Барыцмаз, Даргыг, Домуа ышкан мастерлерини хөйүн демгел- деп болур.

Туугуз херээженнерле ахыл онаалдын чедир күөсөтпейи ту- рарлар барык чок. Оларныг киж- и бүрүзү сөөлүгү июль айда 60—70 күш-хүннерин ахылдап алган.

О. МАШПАК-ООЛ.

Колхоз мастерскаясында

Бин-Хем районда «Кызыл та- раачы» колхозтуң чазанылга мас- терскаясында А. Хардин биле М. Кырбок оларның кайымын-даа хары элөөн дөгүл берген. Назын улагатса-даа хоочун бызачылар узаткеринг ахылдап турар.

Колхоз тудугларына сонга рама- лары, эшиктер база бажыңгың иш-

тики херекселери ышкан нарын кылыгларын белеткешшкан, олар ахыл-агыга негеттнер өске-даа чүддериң белеткен турар. Сөөлүгү хүннерге чедир 48 ыш хүнтер- ни, тараз ажаары 25 хааржатар- ны, 28 дырбаштарын болгаш 150 аймырларын кылан.

С. ДОРЖУ.

Күш-хүннериниң төлөзүрин дарый берзе

Узуг-Хем районнуң «Х Узуг ху- ра» колхозунуң баштаар чери кол- хозчуларга күш-хүннериниң төлө- зүрин бөөр чорукту дык саададып турар. 1957 чылда ахылдап каан күш-хүннериниң төлөзүрин 100 муң ажыг рубльди колхозчулар ам- да албааныр. Бо чылдыг авиас ашпалары база чеге адымчаш.

Чыл азеинден бөөр ахылдап ал- ган күш-хүннериниң даңымы бе- лени тургустунмаан, мычанган чеди айлар иштинде ахылдап тыпкан ахымы чеге хире болуп турарын колхозчулар билбес. Баштаар чер сан ажылынга кижилерни эки хы- навайы кирип ап турган. Оон

журундан колхоз бухгалтеринге арагачы, шаарлаңчак кижилер киргеш, ахылды өкшидилей, ха- рын сандаргай байдалга кирген.

Бухгалтер турган Казыңе, Жу- кова олар үргүчү арагалаш ахыл- дындан үндүрткен. Ам колхозта бухгалтер чок. Бухгалтерлер мы- занымас чорук күш-хүннерин чогуур үеинде саазарынга болгаш төлө- зүрин тыпсырынга база шаптык жураштырып турар. Күш-хүннери- ниң төлөзүрин колхозчуларга да- рый тыпсыр журурут. Бухгалтерге хынаттыгын кижини тургузары чугула.

Н. ОЙДУП-ООЛ.

Радио дамчыдылгасын чурумчудар

Бай-Тайга районда «Тинделге» колхозтуң суурунда радио дамчы- дылгасы доктаанал өвөс ахылдап турар. Дамчыдылга эки чоруп ту- рат, хенертен үн өскөрүлгөш, шаа- лааш шимчөөн дындазын түрүн бө- ри чаңчы болган.

Районнуң харылаза килдип дамчыдылганы чурумчудар дугай- ында кемчег албайн турар.

Т. ХЕРТЕН.

«Найырал» колхозтуң сууру рай- онда аң узуг суурларын бирөөн. Мында чуртталга бажындары радио-

биле чеге хандыртшымаан. Кол- хозчу сууру радио дамчыдылгыча Бай-Тайганың харылаза килдизиниң даргасы Андреев кемчег албайн ту- рар.

Х. СУМБА.

Бин-Хем районнуң Сесерен суурунда радио июль азеинден бөөр ахылдавайн келген. Суурга радио дамчыдылгасын чурумчудар айты- рын районнуң харылаза килдип болгаш «Тинделге» колхозтуң баш- таар чери сагын салыр үе келген.

В. САРЫГБАЙ.

Күш-ажылдың чуруму чүге кошкананыл

(Фото чуруктар база буруудадып тур)

Шыртай-дег бөк үнүштер аразында картофельдинг сыны.

Таңды районнуң «Межегей» сов- хоозунуң ситен ажаап алышкы- нынга дулаажыры-биле Кызылдан үнгөн 23 кижик совхозтуң контора- зынга 3 шакта чедип келди.

Директор, агроном болгаш бригадир Кара-Булуң бригадасында турдулар. Мында Кызылдан келген автотүстүр артистер-даа, ситен ажаарыга дулаажыры-биле келген 2 машинаны долдуу узустар-даа эг- гежөк. Оаче дүрген четиснерге эки боор. Конторада совхозтуң ажы- чынарында өске кым-даа чок— деп, кара-кеч херектөөш тонугу, чу- вүрүрүп кармында водкалыг Вася дээр анык оол эш Воротикувтуң айтырымыга хөтүгү хармылад.

Бистер машинамыска дааш-биле олуртукан Кара-Булуң бригаданың келдиши. Мында база-ла кым-даа чок, даргалар оогорд бригаданың үнгөн сурагыг болду.

Келгенистинг даартазында эр- тенниң 6 шактан 7 шакка чедир боттарыныстың таныштык чип ал- гаш, кымны каңдыг ахылча чо- рударың хүндүсүңүң 10 шакка че- дир манаш, Кызылдан келген ма- шинамыска олуртукан оогорд бри-

Бөк үнүштери кижиден-даа бедик, а картофели кайда чүве боор—деп, Афилонова кайган.

гадазыңче чорутувус. Ол бригаданда чедип келиривиске агроном эш Лысх:

Тараан 51 га картофелиниң бөк үнүшүң чуудулары-биле силерни келдирген узус бис. Эртен чедип чип алган бөк үнүштер чууар силер—деп айтышыны бер- ди.

«Хо-хо-хо!» Бөк үнүштерни ажаап алышкыны үеинде өвөс, а чайгы үеде чулуп аштар чүве ыш- кажыгай. Силерниң берип турар айтышкымыңарның узурун бил- бейди түр мен—деп эш Датаов, аг- ронимдан кайган айтырды.

Амгы үеде бистинг вол ажы- лымыс-дыр—дөш 50 ажыг кижини картофел шөлүң бөк үнүш- терин чулары-биле чорудушкан. Бөк үнүштеринг бедик 1,6 метр- ден 2 метр чедип турар. Картофель сыны чулга 10—20 см болуп турар. А бөк үнүштерни кижик кызыл тол- беке чууар арагачок тенниг.

«Бо чүү апарады эш агроном. Мен база тараажы чоролан иреден төрүттүнген кижик болгай мен. Картофелинерин таныштып бердим. Силос шөлү-биле картофель шөлүң өндөкөн өвөс силер мыйнаа—деп, хөтүгү Вася баштактанган.

Чайгы үеде бөк үнүштерни чуула-даа, алдырайн барган чууд- дир ийин. Уңузу биче дээрден баш- ка, картофель бар-ла чүве—дөш агроном чана берди.

Картофельден дүжүт алыры бер- ге-дир. Ол шөлүң үнүзү силоска таарымыс-дыр—деп санаады Шу- гаалар бистинг узувүсө ситен, силос- ажарының ахылдың кырыпкен.

Август 4-тен 7-ниң үзүңгө че- дир ажылы удурут башкаар кижилер чогуңдан күш-ажылдың чу- руму дык багай турган. Август 4-те хүндүсүңүң 12 шактан ке- жээжиниң 4 шакка чедир, август 5- те 11 шактан өгөлөөш кежээжиниң 5 шакка чедир, августун 6—7 хүн- неринде эртегиниң 11 шактан ке- жээжиниң 3—4 шакка чедир ахыл- даар турган бис. Силос ажаап азыр 2 комбайның бирөөш үргүчү үр- леп турган.

Совхозтуң бодунуң ахылчына- рын удурут, оларныг кылан ажы- лың кемчег берип турар кижилер база чок болуп турар. Бо чылдың август 4-тен 7-те чедир Шуба, Чу- рук болгаш өске-даа 7 хире херээ- женер оогорд шөлүң ахылдап турганнар. Олар база-ла оогорд шө-

лүңгө 10—11 шак үеинде келген 4—5 шак үеинде чанып турган- нар.

5 шак бөшиң четпөөнде чүге чанар деп бардынар—деп айтырыг- га олар мынча дөшнөр:

Бистер 16 километр черде чурттап, бо аразыга чадап кылаш- тап, ахылдап турар узус бис. Сов- хооста уруулар азеин-даа чок, бо аразыга арагач айт-даа, машина- даа чок, бергени көчүгү-дур. Кы- зан ажылды чогуур үеинде кемчег, санап бөөр кижик база чок болур чу- ве-дир. Даргаларымыс-биле чула- ажыр дөөрге сөс база билбес-тир бис—дөшнөр.

Совхозтуң классери Шербозова август 10-да ситен, Силос ажаар болгаш оогорд бригаданың ахыл төлөзүрин чедирин бөөр турган орук ара азырош, Кара-Булуңга ужуу калган. Учүткыч Сазанов бри- гаданда ахылдап турар эштерниң кылан ажылының иретларын бужгаларың черинге чедирин бө- ри-биле чоруткан, Кызылче «ахыл» кире бергени, токарь Беревердин август 11-де комбайн сөүлөкү тур- ган Кара-Булуңга ужуу калганы база-ла совхозта күш-ажыл чуруму- нуң кошкан херечилеп турар. Бо бүтүнү барымдалаш, совхозка күш-ажылдың сагыга чурумун са- гылары, ахылдың шынары өкш- идери негеттешип турар.

Силос салыр хире онгар бо ховуда чок-тур—деп, Андрей шу- гулдап чулаашкан.

Адыр, буга мында ховуза боор, шугулдавайн көр-дөөн, Анд- рей.

Чуьктуг 3 машина болгаш бөр «ДТ-54» трактор-биле силос онга- рын ховуну бир кылдып дилеп чо- рууп турар, а силос кезер комбайн сөөрткөн тракторунуң бистинг кез- жан келиривиске манан тура хүн- дөөр бө, мынш Григорий—деп, Анд- рей узам-на шугулдап айтыркан.

Бригадир Сазанов дугун ке- жээ эшиктер турган чүве. Бо хүн бажы арааш дыштаны берди мый- наан. Харын дө куду, чашшаныг дөк көстүп тур. Онгарымыс мыла боорун чадаас, дүргөн чорудулар чө—дөш Григорий чорупкан.

Сезу болгаш фотоалары С. ТЕЛГЕР-ОЛДУУ.

Башкыларнын август чөвүлел хуралы

Бай-Таз, Шагаан-Арыг, Туран болгаш областың өске-даа школа- рының интернаттарына бажыг найырадыг уруулар коллективте тургускан. Уруулар бүгү чүтү- дерин боттары кылар болгаш ты- чынгыр болурун хандыр талазы- биле узуг ахылдарын чоруткан.

Башкыларның август чөвүлел хурамы болза, мурнакчы дуруула- ны пропагандалаарыны, уруулар- ны кижизидеринг болгаш өөреди- риниң мурнакчы аргаларын школа практиказың негеттериниң ийди- ри болуру журурут. Илгарыг хурадаларга-даа, секцияларга эрткин өөредилге чылың түнөсүн ханын- дазы-биле анализтеп, бар четесте- терин илередиң болгаш оларны узутуварыны аргалары айтыр.

Чаа-Хөл районнуң шкоалары чыл санна- ла өөредилге шына- рын кудулан турар. Бо чылың районнуң өөреникчилеринг 30 хуу хиреи классларына катп олтурган. Ак-Тургуун, Булуң-Теректин шко- лаларында өөредилге шынары дык каду болуулаан. Уруун школа- ың чедиги класкының өөреникчи- лери шунтузу чакы шылаадаларда математиканың хыналда ахылдын күөсөдип шыдаваннар.

Совет школарны амыдыр-биле ам-даа холбаштырар дөш өнү- өдө тургузар айтырыгын хөй-ниш- ти черлери чулаажып турд, шко- лалар ахылдына, ылаңгыла бажы- лаашкында четестерини анаа өртү- бес херек. Чуртуң болгаш областың мурнакчы башкылары өөредилгени ахыкты болурун база кичөөдиң шынары өкшидилеринг, өөреник- чилеринг бода-биле ахылдарын узам активчилерин, оларныг ху-

чулаажы участокка барып турган болза-даа участотту бөк үнүштер дүй үнгөн, чактыг-даа катан ону арыгалааны-биле өң ажымы черте чок. Ол участоттуң чамдык черле- ринден манжа мындык культура та- раан чүве деп билери берге. А баш- кылар тарылганы болгаш оң ажал- дазын бедик агротехниктиг деннег- ге чорудулары уруулары өөредир, күш-ажылга чактыктырар соруга- лыг.

Политтехниктиг бөдүртү өрткин- нериң секция ахылдарында олар- ны башкылары программада көр- дүнгөн лабораторагуд болгаш прак- тиктиг ахылдарын баш узур кыл- гаш, школа чанында турар черле- ринг экономиказын өөренир.

Политтехниктиг өөредилгеске бол- гаш күш-ажыл кижизидилгесинге узуг кичөөнгей салыры, өөреникчи- лериң чүдүү коммунисттиг өңү-биле көөр кылдыр өөдеринге дулаажар төөгү болгаш литература дөөш мын- каш өртемнеринг башкылаашкы- ны суларатпас журурут. Школа программасынга өң чаа төөгүң киргени-биле кады үстүүгү класс- тарын төөгү башкыларынның мур- нуна чаа сорулгалар тургустунуп келген.

Коммунисттиг партианың ийди үндүргени совет школары узам ышай сайырлар дугайында айты- рыг—бистинг нинтелиевистиң ам- даз буртуңгаар шимчөөриниң дугай- ында айтырыг болур. Шак ол узуг сорулгалар школарны өөреди- ринг болгаш кижизидеринг шы- нары дөш бажы буртуңуну, узус өөредилгениң ахылдачыларының хармысагазын бедидип турар.

Р. БЕГЗИ,

башкылар билиг бедидер институттуң директору.

Боду бөдүн мегеленген

Узуг-Хем районнуң «Х Узуг ху- ра» колхозунда ортумак школа- ның директору Г. Шагыр, өөре- дилге чылыг азеаэвөринге чедир бу- дун чартык ай бурунгаар школа септелгесиниң дооулаанын демгел- дөөн «байырадык» кылгаш, шөлө- эриң алгаш халакан. Удванаан шко- ланы чаа өөредилге чылыга ук- ыштур хулаш ап келген комиссия оң бугу тала-биле аракта-ла белен эвезин илереткен.

М. МЕНДОТ.

Тудуг бригадасында хана солун

Узуг-Хем районнуң «Х узуг ху- ра» колхозунда тевүде 15 авто- машина кирер гараж тудуун өгө- дөөннен бөөр мындыг-ла үр бол- бан. Тудуг бригадасында (бригади- ри Б. Хиряг-оол) 18 кижик ахылдап турар.

Бригаданда үнүп турар «Чаным» деп хана солун тудуг ахылдыга узуг ролду ойнап келген. Тудуг азеаэвөден бөөр ол 5 катп үнүп, оң дугаар буртуңуне чедикшикан.

Парлаттынмаан чагааларның изи-биле

Сүт-Хөл районнуң «Бора-Тайга» колхозунуң кемчегтүү коммунист О. Санчайнын баштайгы кадындан төрүттүнгөн уруу Валыны Санчай боду болгаш амгы кадым О. Дастак эки кижизидеринг узугу, оң өөре- дилгесинге мондоктап, хаду өрткүр айбөлүг, өтпөп турарының дугайың кедө корреспондент шүтүмчүлөп, редакцияга бижөөн.

нерни болгаш четестерни илереди бижөөн материалдарын парлагалаан. Чижээ Б. Солун-оол, Б. Бай-кара оларны бир хүнүнү ахылды усеки дөш «Чадыкка» чуруп казының соонда бригадалан ахылга шөкүзү кижилер көвүдөстөөн. Ол ышкан колхоз баштаар черининг ахылдап турар кижилерге таарымчалыг бай- дады тургусай турурын база бижөөн.

